

Hr Tõnis Lukas
Minister
Haridus- ja teadusministeerium
Munga 18
50088 TARTU

02.10.2022

Pöördumine seoses erakoolide kulude ja õppemaksudega

Pöördume Teie poole seoses kulude järsu tõusu ja Erakooli seaduses fikseeritud õppemaksu laega.

HTM senine lähenemine on olnud see, et kõiki koolisid koolivõrgus peaks kohtlema võrdselt sõltumata kooli asukohast, liigist või koolipidaja vormist. Sama põhimõtet on püütud järgida ka riiklike haridustoetuste osas, suunates vastavalt vahendeid KOV-dele läbi tasandusfondi ja erakoolidele läbi otselepingute. Võrdse kohtlemise põhimõttest lähtudes arvestatakse ka erakooli tegevuskulude toetus erakooli asukohajärgse KOV koolivõrgu õpilaskoha maksumuse alusel (ehk siis lähtudes teise koolipidaja koolide kuludest). Kuigi see ei ole täielikult adekvaatne erakoolide jaoks (eelkõige just suuremate KOV-de puhul), ei ole hetkel ka paremat lahendust.

Küll aga on kujunenud suureks probleemiks see, et erakoolidele arvestatakse tegevuskulude toetus ca 1,5-aastase nihkega. See arvutatakse järgnevas aastaks välja eelnenud aasta KOV numbrite alusel ja kuna praegune määr on fikseeritud enne viimase aasta suuri kulude kasvusid, siis ei kajasta see kaugeltki tegelikku olukorda. Kulude kasv viimase aasta jooksul on kõigi koolide jaoks olnud ühesugune, sõltumata asukohast või omandivormist, sest ega piltlikult öeldes elektrikilbi ja kaugküttetoru otsast ei saa koolimaja lahti ühendada.

Viimaste aastate kulude kasv on olnud väga kiire (kommunaalteenuste hindade kahekordne suurenemine, Opiqu litsentside tasude kahekordne suurenemine jne), aga erakooliseaduses fikseeritud õppemaksulagi takistab nende kulude katmiseks vajalike lisatulude kaasamise. Tegime erakoolipidajate seas kiirküsitluse ja andmete kogumise, kuidas on kulud kasvanud 2021 vs 2022 esimese poolaastaga. Iga kooli olukord on pisut erinev – mõnel on odavam fikseeritud elektripakett, mõnel on kallim gaasiküte jne. Aga väga jäme üldistus on alljärgnev:

* Elektrikulude suurenemine keskmiselt ca 1,5...2 korda.

* Kommunaalkulude suurenemine keskmiselt ca 1,5...2 korda (küte, vesi+kanalisatsioon).

NB! Kellel on gaasiküte, siis kallinemine rohkem kui 3 korda!

* Hoonete haldamise ja heakorra kulude suurenemine ca 1,5 korda (koristus, puhastus, deso, tarvikud jms arvelt)

Õpetajate palga alammäära tõstmine on kõigile koolidele ja õpetajatele suur rõõmusõnum ning see samm riigi poolt on kindlasti suurt tunnustust väärt. Samas veab kiire alammäära tõus kaasa ka teisi palkasid koolis, mille tööjõukulude katmine riikliku haridustoetuse alla ei käi (erinevad tugi- ja haldusfunktsioonide töötajad, teenindav personal).

Pole ju mõeldav, et pedagoogilise personali palk tõuseb 23,9% ja muu personali palk koolis üldse ei tõuse. Samas on selle muu personali palk just see, mida kaetakse õppemaksuga, aga sellel on jällegi erakooliseadusega seatud lagi vastas. Peale õppemaksu aga erakoolil enda majandamiseks muid võimalusi ei ole. Ehk kui isegi tahaks kaasata lapsevanemate täiendavat toetust kommunaal- ja palgakulude kasvu katteks ning lapsevanemad oleks sellega nõus, siis seaduslikult seda teha pole võimalik. Õppekava mahtu ja tunnijaotusplaani jooksvalt muuta ei saa, õppemaksu jooksvalt tõsta ei saa ja õppemaksu lagi on vastas, aga palka maksuma peab ja kulusid vähendada ei saa. Nokk-kinni-saba-lahti.

Sellise äkilise kommunaalkulude ja palgakulude kasvu ning fikseeritud õppemaksulae ja tegevuskulude toetusega on erakoolid sattunud neist mitteolenevatel põhjustel väga keerulisse seisu. Kuna erakoolid peavad õppemaksud välja arvestama ja avalikustama aprillis enne uue õppeaasta lepingute sõlmimise alustamist ja õppeaasta jooksul tasusid muuta ei saa, siis pole olnud kulude kiirele kasvule operatiivselt võimalik reageerida. Ja kui õppemaksulagi on kooli jaoks vastas, siis ei ole ka edaspidi võimalik reageerida.

Kui KOV-d saavad viimase aasta ca kahekordse kommunaalkulude kasvu ja kiire palgakulude suurenemise katteks operatiivselt eraldada koolidele oma eelarvest lisaraha kas mõne muu rea arvelt eelarves või täiendava lisaeelarve kaudu, siis erakoolidel see võimalus tänastes oludes lähtudes regulatsioonist sisuliselt puudub.

Kokkuvõttes on olukord mitmete erakoolide jaoks äärmiselt keeruline. Kui õppemaksu lagi ja erakoolide rahastamise süsteem jääb muutmatuks ja mingeid lisameetmeid ei ole tulemas, siis on mõned ebasoodsatesse oludesse lõksu jäänud koolid valmis alternatiivina kaalumas ka sulgemist. See ei oleks kindlasti mõistlik ja *force majeure* põhimõttest lähtudes võiks erakorraliselt kaaluda mingit lisatoetuse meetet või tasaarvelduse põhimõtet KOV tegelike tegevuskulude ja erakoolidele makstava arvestusliku summa vahel.

Meile teadaolevalt on MKM poolt välja töötatud kriisimeetmed energiakulude katteks arvestamas ka väike- ja keskmise suurusega ettevõtetega. Seda teadmist meil hetkel ei ole, kas sinna alla liigituvad ka erakoolid ja erahuvikoolid. Oleksime väga tänulikud kui HTM vahenduse jõuaks see info ka erakoolipidajateni.

Erakoolid on omalt poolt valmis võimalike lahenduste osas kaasa mõtlema ja omapoolse panuse andma. Oleme tänulikud kui minister leiaks lähiajal võimaluse kohtumiseks ja ühiseks aruteluks eraüldhariduskoolide katusorganisatsioonide esindajatega.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ahto Orav
MTÜ Eesti Eraüldhariduskoolide Ühenduse esimees

Telefon 5030414
e-post info@erakoolid.ee

Koopia: Kristi Vinter-Nemvalts, kantsler
Liina Pöld, üldharidus- ja noortepoliitika asekanstsler